

Dissaamisen kielioppi, lyhyt oppimäärä

Lapsemme puhuvat dissaamisesta. Sana on omittu englannin sanasta *dis(s)*, joka on tietävästi hiphoppareiden käyttöön ottama lyhennelmä sanasta *disrespect* (mm. ”halveksunta”) tai sanasta *dismiss* (mm. ”vähättely”).

Dissata on sanana niin osuva, että sen soisi pääsevän irti slangileimastaan. Verbi voi tarkoittaa väheksymistä, huomiotta jättämistä, halveksimistakin. Kyse on aina siitä, että dissaaja osoittaa jollakin tavalla sen, ettei pidä dissattavasta. Dissaamista näkee tyypillisesti siellä, missä ihmisten väliset suhteet ovat hierarkkisia ja missä valta on läsnä. Esimerkiksi monissa kiusaamiseksi sanotuissa tilanteissa juuri dissaaminen on keskiössä.

Dissaaminen on tuttua myös tutkijoille. Esimerkiksi sosiaalisen median keskusteluissa tutkijoiden asiantuntija-asemaa pyritään horjuttamaan toistuvasti. Keinot vaihtelevat avoimesta nimittelystä ja solvaamisesta hienovaraisempaan vähättelyyn ja halveksuntaan sekä vaikeasti todennettavaan sivuuttamiseen.

Olen itsekin saanut osani. Vastikään minua nimiteltiin Twitterissä ”läpipolitisoituneeksi vasemmisto-@tosentiksi”. Siellä jakamiani ajankohtaistekstien analyyssejä on kutsuttu muun muassa ”vainoharhaiseksi pseudotieteeksi ja maalittamiseksi”. Kaikenlaista alatyylisiä tölväilyä olen tietenkin saanut osakseni, kuten monet tutkijat. Onnekseni olen välttynyt suoranaisilta uhkauksilta.

Nimittelyä hieman hienovaraisempi dissaamisen tapa on tieteelliseen pätevyyteen tai asiantuntijuuteen kohdistuva vihjaileva vähättely. Sen voi tehdä pienin kielellisin valinnoin. Tutkijasta sanotaan vaikkapa, että hän on niin sanottu tutkija. Toinen tehokas tapa on panna ”tutkija” tai ”tiede” lainausmerkkeihin. Myös luovaa johdinten käyttöä on nähty: kun haluaa dissaata tutkijaa, häntä voi kutsua tutkailijaksi tai tutkiskelijaksi.

Moni sosiaalisessa mediassa aktiivisesti toimiva tutkija on kohdannut sellaista dissaamista, jossa tutkijuutta on kyseenalaistettu nostamalla

esiin tutkijan henkilöhistoriaa. Koska olen itse kertonut kirjoituksissani avoimesti olevani lähtöisin vasemmistolaisesta perheestä, tekstianalyyseni on kutsuttu kommunistin tekemiksi, kun ne eivät ole dissaajaa miellyttäneet.

Jos tutkija on joskus toiminut jossain poliittisessa puolueessa, dissaaja hyödyntää tätä tietoa armottomasti. Huomio käännetään tutkijan asiantuntevista kommentista ja havainnoista tutkijan henkilöön. Vähättely on usein sukupuoleen perustuvaa.

Dissaaminen voi kohdistua koko tieteenalaan. Esimerkiksi kielentutkijaa ei pidetä vakavasti otettavana keskustelijana, kun kyse on talouspolitiikasta. Ei vaikka lingvisti yrittäisi omaan asiantuntemukseensa perustuen kriittisesti avata talouden käsitteitä ja puhetapoja. Dissaaminen ilmenee esimerkiksi täydellisenä hiljaisuutena, huomioiden sivuuttamisena.

Turhauttavien dissaustilanne on sellainen, jossa yhden alan tutkija halventaa toisen alan tutkijaa esimerkiksi sillä perusteella, että alojen tutkimuskäytänteet ovat erilaiset. ”Näin ei voi tehdä” on jääpuikko sieluun, kun tutkija sanoo sen toiselle tutkijalle.

VESA HEIKKINEN

Kirjoittaja on suomen kielen dosentti ja tietokirjailija.

Twitter: @tosentti